

LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS 2009 METAIS

LITHUANIAN FOREIGN TRADE OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS IN 2009

Audronė LASKAUSKIENĖ,
LAEI Informacijos sisteminimo ir leidybos skyriaus
jaunesnioji mokslo darbuotoja, audrone@laei.lt

Straipsnyje analizuojami žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybos pokyčiai per 2009 metus. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, palyginti su 2008-aisiais, sumažėjo 10,2 proc., importas – 18,6 proc. Užsienio prekybos apyvarta buvo mažesnė 14 proc. Prekybos balansai 2005–2009 metais teigiami, o 2009-aisiais, palyginti su 2008 metais, išaugo 1,8 karto. Daugiausia eksportuota pieno produktų, grūdų, vaisių, maisto pramonės liekanų ir pašarų gyvūnams, gaminių iš mėsos ir žuvų, tabako gaminių, importuota – vaisių ir riešutų, žuvų ir vėžiagyvių, įvairių gėrimų, mėsos, daržovių. 64 proc. žemės ūkio ir maisto produktų eksporto ir 83 proc. importo teko ES šalims. Didžiausias buvo prekybos su Rusija, Latvija, Jungtine Karalyste, Estija, Suomija perviršis, didžiausias deficitas – su Lenkija, Nyderlandais, Ukraina.

Raktažodžiai: eksportas, importas, žemės ūkio ir maisto produktai, apyvarta, balansas, ES, trečiosios šalys.

ĮVADAS

Užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais daro labai didelę įtaką Lietuvos Respublikos ūkio augimui bei gyventojų užimtumui ir gerovei. Dėl gilaus pasaulio ekonomikos nuosmukio ir dabartinių tendencijų šalies žemės ūkyje prekyba žemės ūkio ir maisto produktais užima vis didesnę Lietuvos užsienio prekybos dalį. Lietuvos užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais apimtys 2005–2008 metais padidėjo 2,3 karto, tačiau kritę 2009 metų užsienio prekybos rodikliai truputį viršijo 2007-ųjų lygį.

Tyrimo objektas – užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais.

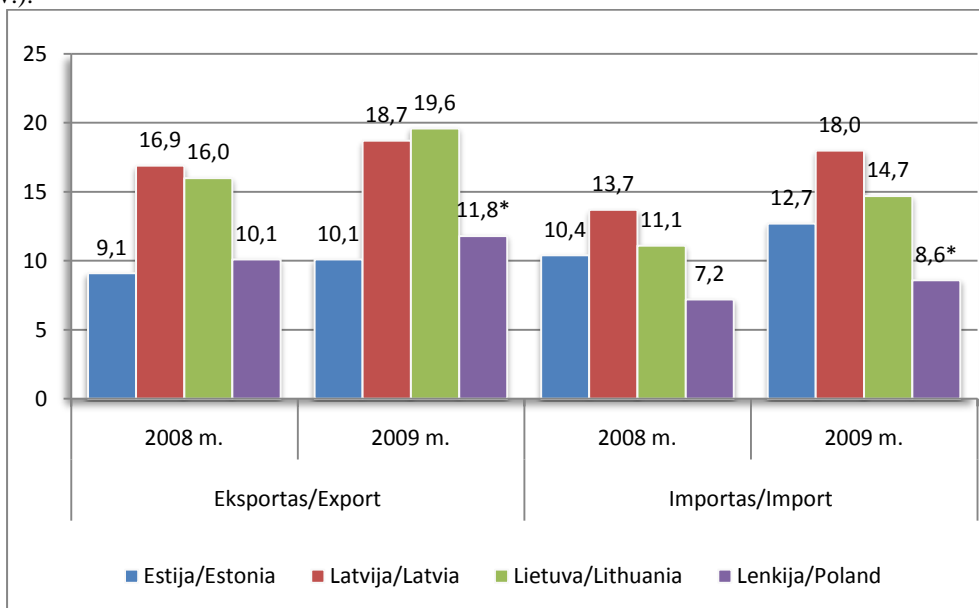
Tyrimo tikslas – analizuoti užsienio prekybos būklę ir tendencijas, įvertinti užsienio prekybą ir jos pokyčius 2009 metais.

Analizė atlikta, remiantis Statistikos departamento duomenimis (agreguotais Intrastato ir Ekstrastato). Analizuojant eksporto srautus, atskirti Lietuvoje pagaminti arba užauginti ir nelietuviškos kilmės produktai. Užsienio prekybos tendencijoms nustatyti panaudoti statistiniai – matematiniai duomenų analizės ir grafinio modeliavimo, eksporto ir importo apimčių metodai, kainų pokyčiams įvertinti – palyginimo metodas.

TYRIMO REZULTATAI

2008 ir 2009 metais užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais tyrimas ir palyginamoji analizė išryškino tendenciją, kad dėl ekonominio sunkmečio didėja eksportuojamų Lietuvoje pagamintų produktų dalis. Palyginamuoju laikotarpiu buvo daugiau išvežta lietuviškų pieno produktų, maisto pramonės liekanų ir pašarų gyvūnams bei grūdų, bet, kritus eksporto kainoms, pajamų už šiuos produktus gauta mažiau.

Per 2009 metus, palyginti su 2008-aisiais, bendras Lietuvos eksportas sumažėjo 27 proc., importas į Lietuvą – 38 proc. Užsienio prekybą žemės ūkio ir maisto produktais ekonominė krizė paveikė daug mažiau, todėl jos dalis santykinai didėjo: per 2007 metus eksportas sudarė 17,0 proc., 2008-aisiais – 16,0 proc., 2009-aisiais – 19,6 proc. viso Lietuvos eksporto, o importo dalis – atitinkamai 10,0 proc., 11,1 proc. ir 14,7 proc. Mažiausia žemės ūkio ir maisto produktų vertės dalis visoje užsienio prekyboje yra Estijoje ir Lenkijoje. 2009 metais Lietuvoje buvo didžiausia eksporto dalis, Latvijoje – importo (1 pav.).

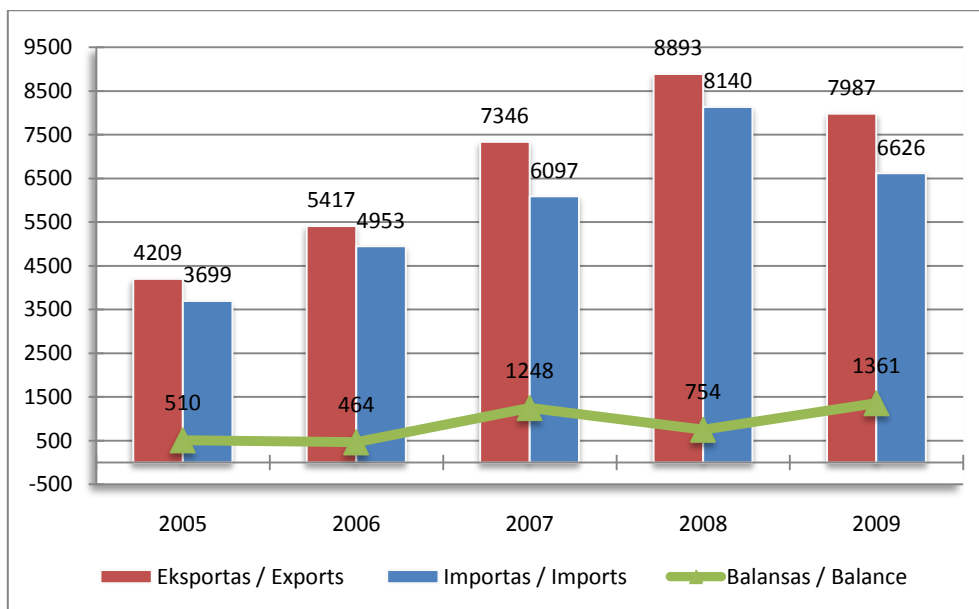
1 pav. Baltijos šalių ir Lenkijos žemės ūkio ir maisto produktų dalis visoje užsienio prekyboje 2008 ir 2009 metais, proc.*

Figure 1. The share of agricultural and food products in the total foreign trade of the Baltic States and Poland in 2008 and 2009, %*

* 2009 m. I–III ketvirčių duomenys / I–III quarters of 2009.

Keletą metų Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų eksportas didėjo, tačiau 2009-aisiais beveik grįžo į 2007-ųjų lygį. Statistikos departamento 2010 metų vasario duomenimis, 2009 metais iš Lietuvos išvežta žemės ūkio ir maisto produktų už 7987 mln. Lt (10,2 proc. mažiau nei per 2008 m.), importuota už 6626 mln. Lt (18,6 proc. mažiau). Lietuviškos kilmės produktų eksportą ekonominė krizė paveikė mažiau: jo vertė sumažėjo 5,0 proc. iki 5818 mln. Lt. Prekybos balansas 2008 ir 2009 metais buvo teigiamas, pastaraisiais jis siekė 1361 mln. Lt (palyginti su 2008 m., išaugo 1,8 karto). Užsienio prekybos apyvarta sumažėjo 14 proc. (2 pav.).

2009 metais, palyginti 2008-aisiais, sumažėjo 16 iš 24 KN *produktų grupių* eksportas. Tarp minėtų 16 produktų grupių – pieno produktai, grūdai, vaisiai, daržovės, paruošti pašarai gyvūnams, mėsa ir valgomieji subproduktai. Tai produktai, kurių eksportas per 2008 metus sudarė 58 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto vertės, o per 2009 metus jiems tenkanti dalis sumažėjo iki 53 proc. 2009 metais, palyginti su 2008-aisiais, 27 proc. išaugo kavos, arbatos, 23 proc. – tabako gaminių, 20 proc. – žuvų, 16 proc. – aliejinių augalų sėklų ir gaminių iš mėsos ir žuvų eksporto vertė.

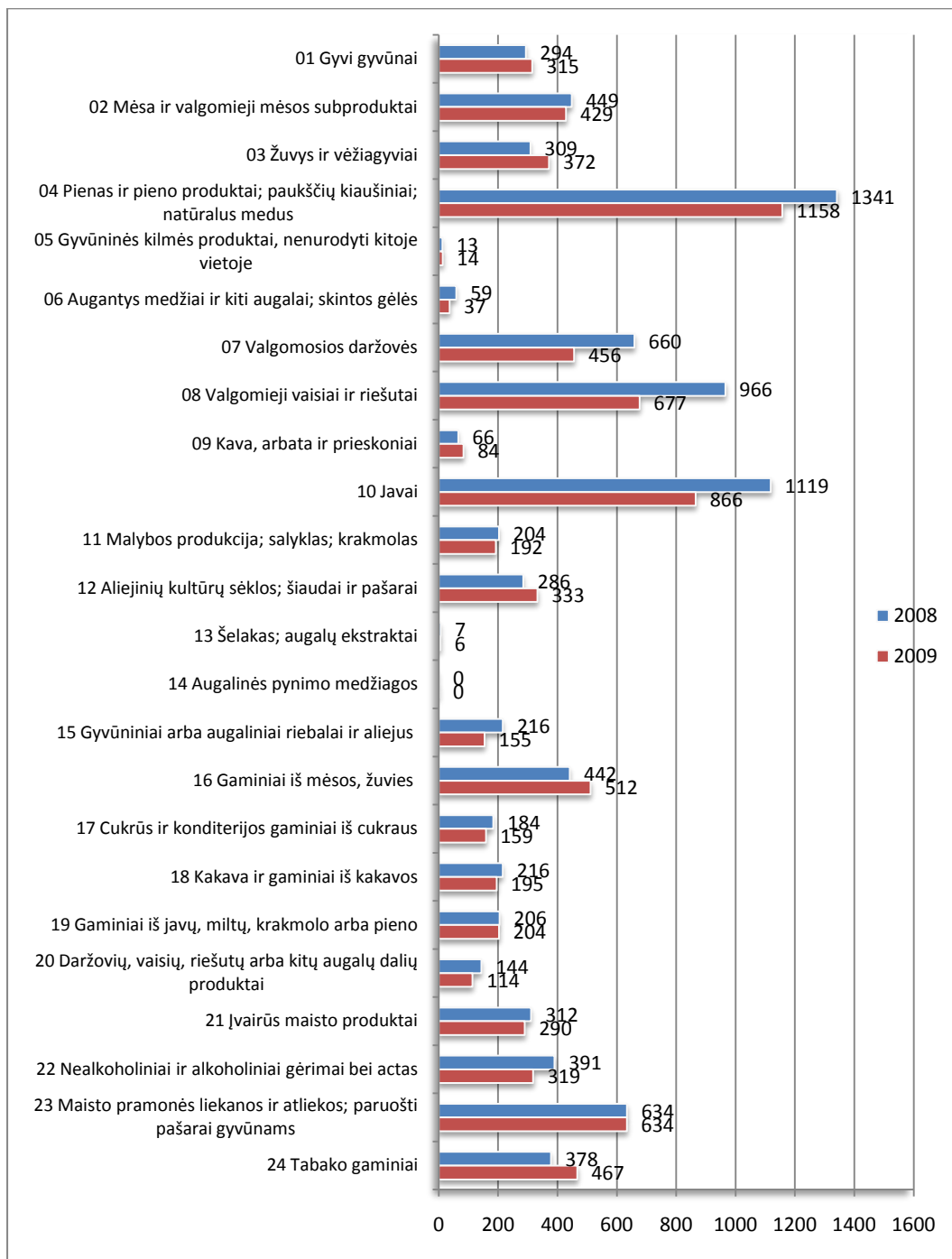

2 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, importas ir užsienio prekybos balansas 2005–2009 metais, mln. Lt
Figure 2. Export, import and foreign trade balance of agricultural and food products in 2005–2009, mill. Lt.

Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia eksportuota pieno produktų, jų 2009 metais išvežta už 1158 mln. Lt, 98 proc. minėtų produktų buvo pagaminta Lietuvoje. Pieno produktai sudarė 14,5 proc. visų eksportuotų produktų vertės, palyginti su 2008-aisiais, ši dalis sumažėjo nedaug, 56 proc. eksportuotų pieno produktų – sūriai ir varškė. Nors pagal kiekį šių produktų išvežta 786 t daugiau, bet eksporto kainoms nukritus nuo 11,4 Lt/kg iki 9,4 Lt/kg, buvo gauta 135 mln. Lt mažiau nei pernai. Grietinėlės pagal kiekį eksportuota 13 proc. daugiau, tačiau gauta 3 mln. Lt mažiau pajamų, nes eksporto kaina sumažėjo nuo 3,9 Lt/kg iki 3,5 Lt/kg. Trečioje vietoje – sutirštinto pieno eksportas, pagal kiekį sumažėjęs 1 tūkst. t, už jį gauta 25 mln. Lt mažiau, t. y. 13 proc. Eksporto kaina nukrito nuo 5,9 Lt/kg iki 5,3 Lt/kg. Daugiausia lietuviškų pieno produktų buvo eksportuota į Rusiją (31 proc.), Italiją (19 proc.), Vokietiją (10,7 proc.) Lenkiją (10,1 proc.), Latviją (7,3 proc.). Sūrių ir varškės daugiausia išvežta į Rusiją (48 proc.), Italiją (32 proc.), Latviją (7,6 proc.). Grietinėlės eksportuota į Lenkiją (40 proc.), Vokietiją (39 proc.), Nyderlandus (11 proc.). Daugiau kaip 60 proc. sutirštinto pieno išvežta į Vokietiją, Ispaniją, Lenkiją, Nyderlandus, Rusiją, 85 proc. sausųjų išrūgų – į Nyderlandus, Rusiją, Lenkiją, Vokietiją, Kanadą, 82 proc. sviesto – į Saudo Arabiją, Latviją, Italiją, Vokietiją, Nyderlandus. 63 proc. pieno produktų – į ES šalis.

Antroje vietoje pagal eksporto vertę – grūdai. 2009 metais jų išvežta už 866 mln. Lt. Eksportuota 170 tūkst. t daugiau, tačiau gauta 255 mln. Lt mažiau. Iš viso išvežta 1779 tūkst. t įvairių javų: 1276 tūkst. t kviečių, 189 tūkst. t miežių, 177 tūkst. t grikių, 118 tūkst. t rugių, 10 tūkst. t avižų, 6,7 tūkst. t kukurūzų, apie 3 tūkst. t kitų grūdų. Nors palyginamuoju laikotarpiu grūdų eksportuota daugiau, kainų kritimas sumažino eksporto vertę. Kviečių eksportuota 146 tūkst. t daugiau, bet pajamų gauta 161 mln. Lt mažiau, nes jų vidutinė eksporto kaina 2009 metais sumažėjo nuo 725 iki 515 Lt/t. Grikių išvežta 3,7 karto daugiau, tačiau kaina smuktelėjo nuo 618 iki 398 Lt/t, miežių – 40 proc. mažiau, kaina pasikeitė nuo 577 iki 390 Lt/t, rugių – beveik 2 kartus daugiau, kaina sumažėjo nuo 687

iki 382 Lt/t. 62 proc. kviečių eksportuota į Latviją, Libiją, Ispaniją, Turkiją, Maroką, 85 proc. miežių – į Ispaniją, Airiją, Portugaliją, Latviją, Nyderlandus.

3 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas 2008 ir 2009 metais, mln. Lt
 Figure 3. Exports of agricultural and food products in 2008 and 2009, mill. Lt

Trečioje vietoje – vaisiai ir riešutai (8,5 proc. viso eksporto). Jų eksportuota už 677 mln. Lt. Palyginti su 2008-aisiais, šių produktų išvežta 30 proc. mažiau, tačiau tik 7,5 proc. eksportuotų vaisių ir riešutų buvo užauginta Lietuvoje, kiti – nelietuviškos kilmės. Didelę eksporto dalį sudarė obuoliai (21 proc. vaisių eksporto), citrusiniai vaisiai (13 proc.), įvairios vynuogės (12 proc.). Vaisių ir uogų į Rusiją išvežta 66 proc., į Latviją – 11,2 proc., Baltarusiją – 7,7 proc.

Nemažai eksportuota maisto pramonės atliekų ir paruoštų pašarų gyvūnams, gaminių iš mėsos ir žuvų, tabako gaminių.

2005–2008 metais kasmet didėjant žemės ūkio ir maisto produktų eksportui, didėjo ir lietuviškos kilmės produktų eksportas, bet jo dalis šiek tiek mažėjo: 2005 metais ji buvo 85 proc., 2006 metais – 76 proc., 2007-aisiais – 73 proc., 2008 metais – 69 proc. 2009-aisiais lietuviškų produktų eksporto dalis padidėjo, ji siekė 73 proc. 2009 metais visi eksportuoti tabako gaminiai, 99 proc. grūdų, 98 proc. gyvū gyvūnų ir pieno produktų, 97 proc. malybos produkcijos ir krakmolo buvo pagaminta arba užauginta Lietuvoje (4 pav.).

Daugiausia, už 2894 mln. Lt, buvo eksportuota paruoštų maisto produktų, gėrimų, tabako gaminių (IV skyriaus, 16-24 KN kodai). Šie produktai yra didesnės pridėtinės vertės nei kitų skyrių. Palyginti su 2008-aisiais, eksporto vertė sumažėjo 12 mln. Lt, lietuviškos kilmės produktų išvežta beveik tiek pat, o nelietuviškos sumažėjo 11 proc. (8 pav.).

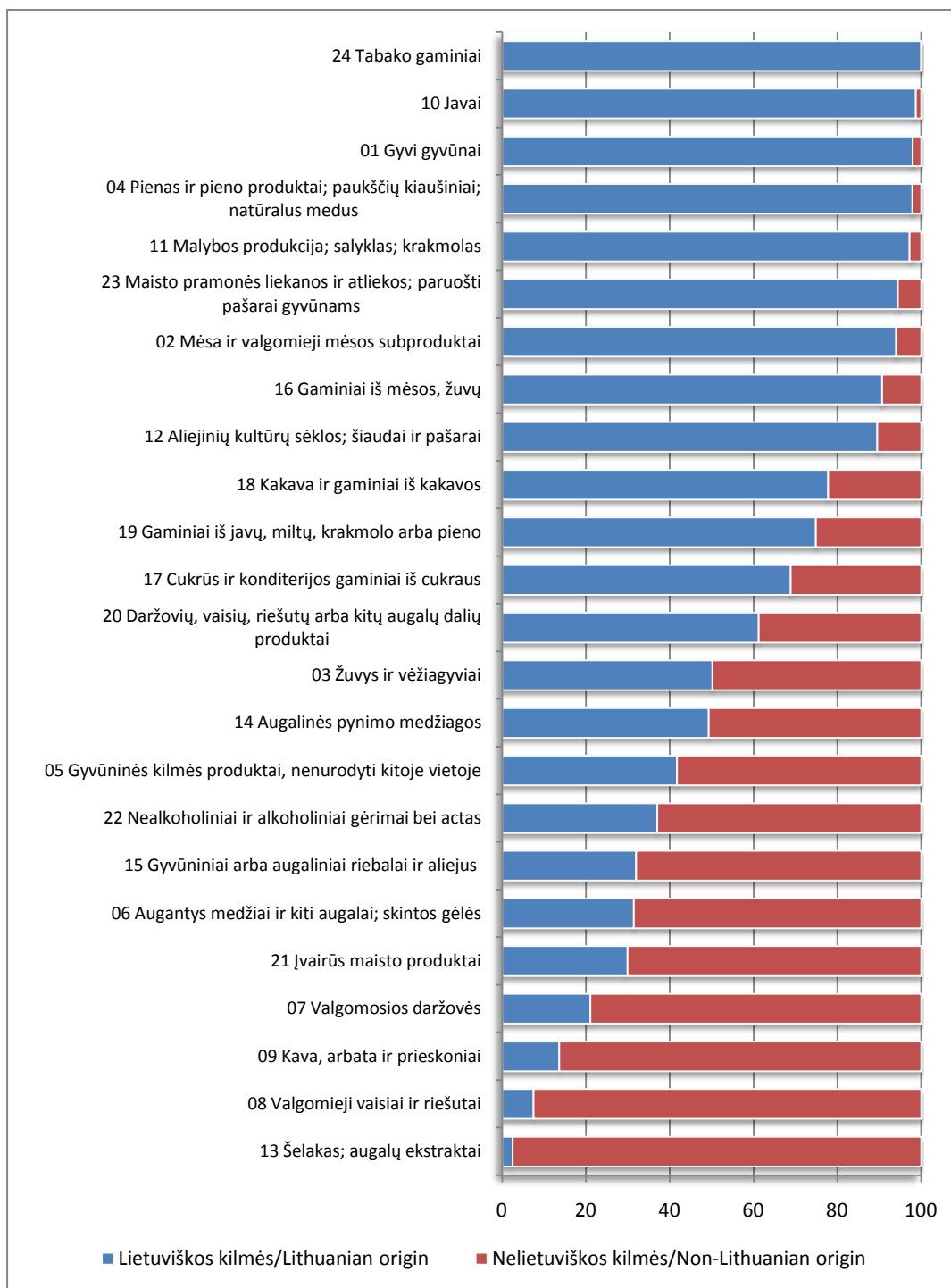
Antroje vietoje – augaliniai produktai (II skyriaus, 06-13 KN kodai), jų eksportuota už 2651 mln. Lt (lietuviškos kilmės – už 1511 mln. Lt). Lietuviškos kilmės augalinių produktų eksportas sumažėjo 12 proc., nelietuviškos – 31 proc. Trečioje vietoje – gyvi gyvūnai ir gyvūninės kilmės produktai (I skyriaus, 01-05 KN kodai), jų eksporto vertė siekė 2287 mln. Lt, iš jų lietuviškos kilmės – 2039 mln. Lt, lietuviškų eksportuota 7 proc. mažiau, nelietuviškų – 15 proc. daugiau. Riebalų ir aliejaus eksportuota už 155 mln. Lt, lietuviškos kilmės – už 50 mln. Lt. Lietuviškos kilmės aliejaus ir riebalų eksportas sumažėjo 44 proc., nelietuviškos – 18 proc.

2009 metų žemės ūkio ir maisto produktų eksporto į ES ir trečiąsias šalis analizė parodė, kad palyginti su 2008-aisiais, eksportas į ES šalis nedaug padidėjo (24 mln. Lt), į trečiąsias – sumažėjo 25 proc. Eksportas į senąsias ES šalis (ES-15) padidėjo 10 proc., į ES-12 sumažėjo 10 proc. Minėtu laikotarpiu iš viso į ES šalis eksportuota už 5131 mln. Lt (64 proc.), į trečiąsias – už 2857 mln. Lt.

Į ES šalis daugiausia išvežta gaminių ir konservų iš žuvų (417 mln. Lt, 8,3 proc. eksporto į ES šalis), šunų ir kačių ėdalo (386 mln. Lt, 7,7 proc.), cigarečių (348 mln. Lt, 6,9 proc.), sūrių ir varškės (320 mln. Lt, 6,3 proc.), rapsų sėklų (283 mln. Lt, 4,9 proc.).

Į trečiąsias šalis daugiausia eksportuota kviečių (už 377 mln. Lt, 13,2 proc. eksportuotų į trečiąsias šalis žemės ūkio ir maisto produktų), sūrių ir varškės (328 mln. Lt, 11,5 proc.), gyvū kiaulių (18 mln. Lt, 6,6 proc.).

Svarbiausios eksporto partnerės 2009 metais buvo Rusija – 24,0 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto (palyginamuoju laikotarpiu vertė sumažėjo 27,0 proc.), Latvija (15,0 proc., vertė sumažėjo 5,0 proc.), Vokietija (10,1 proc., sumažėjo 5,0 proc.), Estija (5,7 proc., sumažėjo 4,0 proc.), Lenkija (4,7 proc., sumažėjo 28,0 proc.), Jungtinė Karalystė (4,5 proc., padidėjo 9,0 proc.).

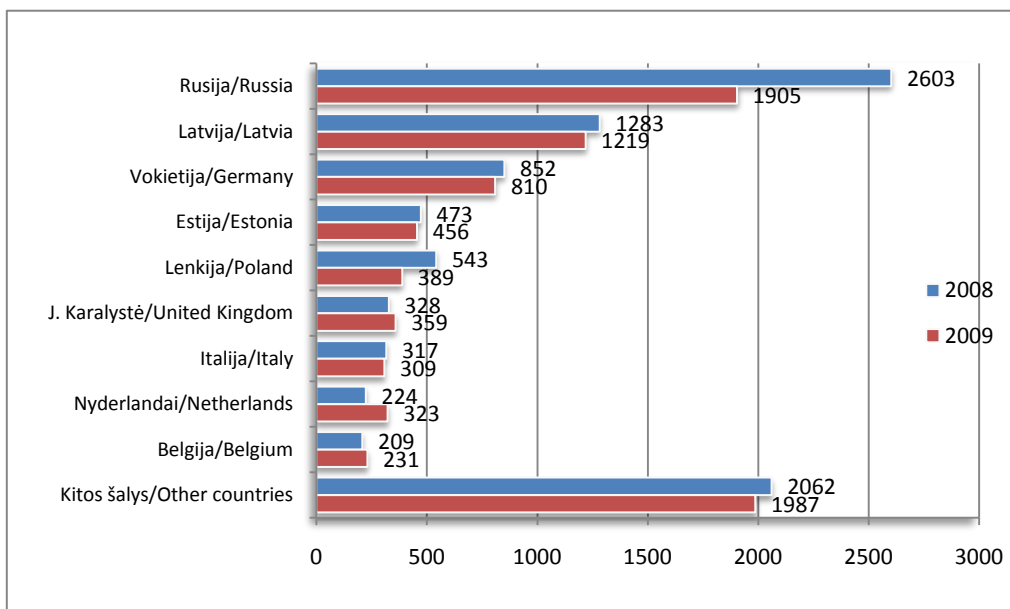
4 pav. Lietuviškos ir nelietuviškos kilmės produktų eksportas 2009 metais, proc.
 Figure 4. Exports of Lithuanian and non-Lithuanian origin products in 2009, %

Nuo 2006 metų eksportas į *Rusiją* kasmet padidėdavo maždaug 1,5 karto, tačiau 2009 metais eksporto vertė, palyginti su 2008-aisiais, sumažėjo 698 mln. Lt, 27 proc. Į *Rusiją* daugiausia eksportuota sūrių ir varškės – už 310 mln. Lt, tai sudarė 48 proc. visų eksportuotų sūrių ir varškės ir 16 proc. visų į *Rusiją* išvežtų žemės ūkio ir maisto produktų (dėl mažesnės eksporto kainos prekybos apimtis pagal vertę sumažėjo 25 proc., pagal kiekį – 12 proc.). Antroje vietoje – gyvų kiaulių eksportas (9,9 proc.). Jų į *Rusiją* eksportuota 508 tūkst. vnt. už 188 mln. Lt (95 proc. visų eksportuotų gyvų kiaulių vertės), 1,3 karto daugiau nei prieš metus. Trečioje vietoje – šviežių ir atšaldytų daržovių grupės produktai (KN 0709). 55 proc. šios grupės produktų eksporto sudarė pievagrybiai, 32 proc. – paprikos ir baklažanai. Nemažai išvežta obuolių (130 mln. Lt), vynuogių vyno (120 mln. Lt), pašarų gyvūnams (82 mln. Lt). Minėtų penkių prekių eksportas sudarė daugiau kaip 50 proc. visų į *Rusiją* išvežtų žemės ūkio ir maisto produktų.

Į *Latviją* prekių išvežta 64 mln. Lt mažiau nei prieš metus, eksportas sudarė 15 proc. viso Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. Kviečių eksportas siekė 14,3 proc., jis padidėjo daugiau kaip 1,4 karto, išvežta 378 tūkst. t už 167 mln. Lt, 8,3 proc. – cigaretės (97 mln. Lt), trečioje vietoje – cukrus (50 mln. Lt), nemažai išvežta sūrių ir varškės (49 mln. Lt), kavos ir matės ekstraktų (37 mln. Lt).

Į *Vokietiją* 2009 metais žemės ūkio ir maisto produktų išvežta už 42 mln. Lt mažiau. Eksportas į *Vokietiją* sudarė 10 proc. Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. Daugiausia išvežta gaminių ir konservų iš žuvų (7,9 tūkst. t, 179 mln. Lt). Pagal vertę jų eksportas padidėjo beveik 1,6 karto, sudarė 22 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto į *Vokietiją*. Antroje vietoje – žuvų filė ir kitos žuvų mėsos eksportas (6,1 tūkst. t už 76 mln. Lt), trečioje – cigaretės (71 mln. Lt), ketvirtoje – grietinėlė (17 tūkst. t už 69 mln. Lt). Nemažai išvežta kačių ir šunų ėdalo. Jo eksportas padidėjo 1,3 karto, siekė 68 mln. Lt. Minėtų produktų eksportas sudarė daugiau kaip 50 proc. visų eksportuotų į *Vokietiją* žemės ūkio ir maisto produktų.

Eksportas į *Rusiją*, *Latviją* ir *Vokietiją* sudarė 58 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

5 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas pagal šalis 2008 ir 2009 metais, mln. Lt
 Figure 5. Export of agricultural and food products by country in 2008 and 2009, mill. Lt

2009 metais į Lietuvą importuota žemės ūkio ir maisto produktų už 6626 mln. Lt, 18,6 proc. mažiau nei 2008-aisiais. Iš 24 *KN produktų grupių* sumažėjo 22 produktų, padidėjo tik tabako ir tabako gaminių bei žuvų ir vėžiagyvių importas. Daugiausia, 3,8 karto, sumažėjo grūdų importas. 1,5 karto mažiau buvo įvežta pieno ir jo produktų, po 1,4 karto – gyvų gyvūnų, vaisių, daržovių, riebalų ir aliejaus. 34 proc. padidėjo tabako ir jo gaminių importas, 10 proc. – žuvų, beveik tiek pat, kaip 2008-aisiais, importuota mėsos ir žuvų gaminių.

Per nagrinėjamus metus, kaip ir anksčiau, daugiausia buvo importuota vaisių ir riešutų (už 880 mln. Lt, 13 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo). Daug įvežta žuvų ir vėžiagyvių (638 mln. Lt, 9,6 proc.), įvairių gėrimų (598 mln. Lt, 9,0 proc.), mėsos (573 mln. Lt, 8,7 proc.), daržovių (486 mln. Lt, 7,3 proc.), įvairių 21 *KN grupės* maisto produktų – ekstraktų, padažų, maisto produktų kūdikiams (396 mln. Lt, 6,0 proc.), tabako ir jo gaminių (347 mln. Lt, 5,2 proc.). Minėtų produktų vertė – beveik 60 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo.

Beveik 20 proc. vaisių ir riešutų importo sudarė citrusiniai vaisiai, jų įvežta 74 tūkst. t už 172 mln. Lt. Daug importuota obuolių ir kriaušių (16 proc.), obuolių (80 tūkst. t už 103 mln. Lt), kriaušių (12 tūkst. t už 36 mln. Lt), vynuogių (28 tūkst. t už 119 mln. Lt, 14 proc.), kivių, braškių, aviečių, mėlynių (21 tūkst. t už 98 mln. Lt, 11 proc.), abrikosų, vyšnių, persikų (28 tūkst. t už 92 mln. Lt, 10 proc.), bananų (33 tūkst. t už 78 mln. Lt, 9,0 proc.). Daugiausia vaisių ir riešutų atvežta iš Nyderlandų (26 proc.), Italijos (15 proc.), Lenkijos (13 proc.), Ispanijos (10 proc.).

2009 metais žuvų ir vėžiagyvių importas padidėjo 10 proc. Prekybos žuvimis apimtys dažniausiai priklauso nuo žuvų rūšies ir kainos. Įvežta 36 tūkst. t žuvų filė ir kitos žuvų mėsos, 21 tūkst. t šviežių ir atšaldytų, 33 tūkst. t sušaldytų žuvų. Visų žuvų importo kainos, išskyrus vėžiagyvius ir geldeles, išliko tokios pačios arba padidėjo (šviežių ir atšaldytų žuvų importo kaina išaugo nuo 962 iki 1138 Lt/t). 69 proc. žuvų ir vėžiagyvių importuota iš Švedijos (padidėjo 1,9 karto), Vokietijos (padidėjo 1,4 karto), Latvijos, Kazachstano, Norvegijos, Vietnamo.

Nealkoholinių ir alkoholinių gėrimų importas sumažėjo 23 proc., 36 proc. šios grupės importo sudarė vynas, 22 proc. – mineraliniai ir gazuoti vandenys su cukrumi ar saldikliais.

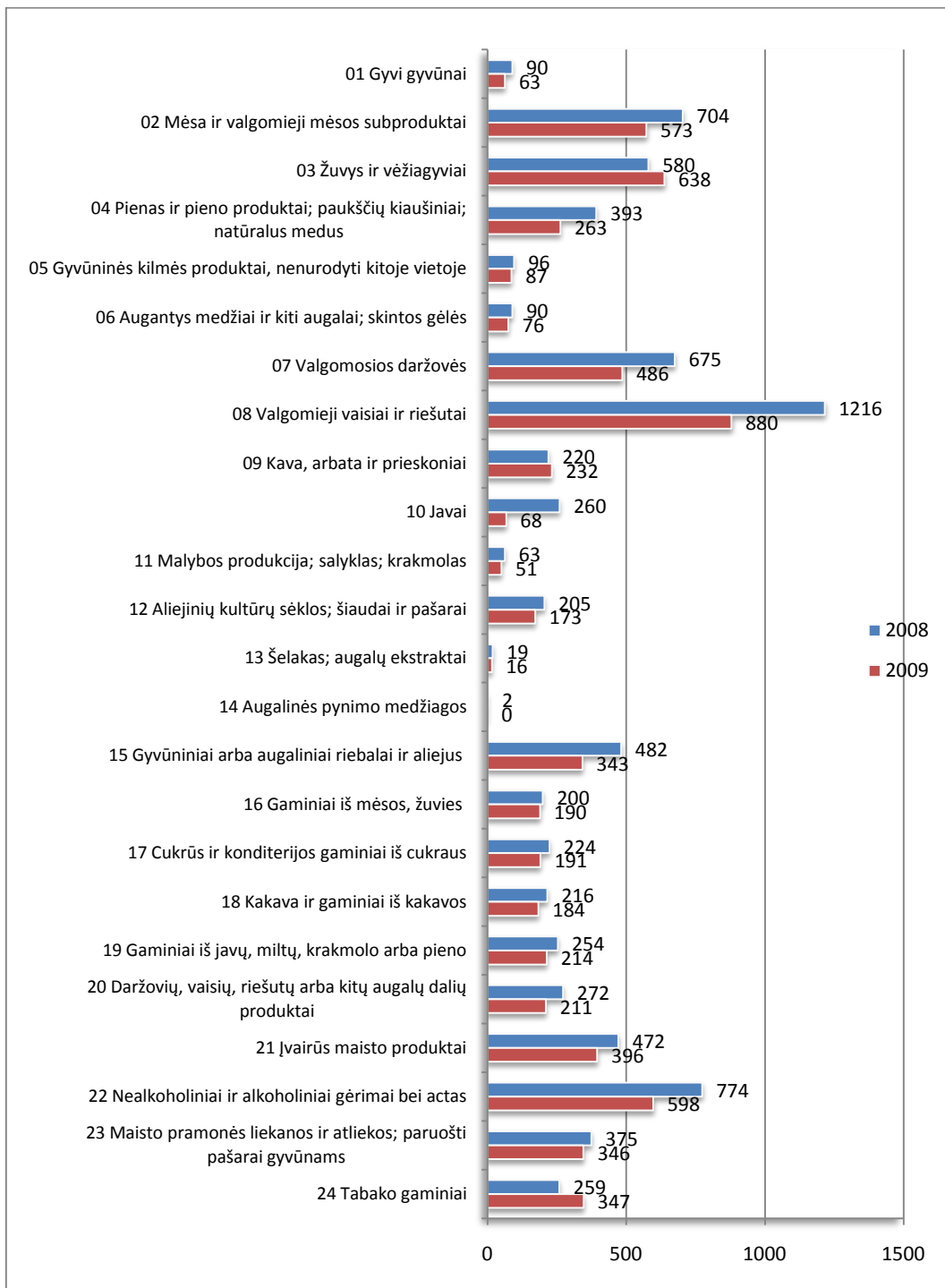
Mėsos importas sumažėjo 20 proc. Iš viso importuota daugiau nei 107 tūkst. t mėsos ir subproduktų. 90 proc. mėsos importo sudarė kiauliena (70 tūkst. t) ir paukštiena (25 tūkst. t). 2009 metais importuojama kiauliena atpigo nuo 638 iki 577 Lt/t, paukštiena – nuo 418 iki 412 Lt/t. Kaip ir 2008-aisiais, 80 proc. kiaulienos importuota iš Vokietijos, Lenkijos, Belgijos ir Danijos, 75 proc. paukštienos – iš Lenkijos ir Nyderlandų, 90 proc. jautienos – iš Latvijos, Lenkijos ir Vokietijos.

Daržovių importas sumažėjo 28 proc., vertė buvo 486 mln. Lt. Pievagrybiai, paprikos, voveraitės, baklažanai sudarė 40 proc. šios grupės produktų importo, pomidorai – 24 proc. Daugiausia daržovių įvežta iš Nyderlandų (46 proc.), Lenkijos (27 proc.) ir Ispanijos (11 proc.).

Nuo 2005 metų į Lietuvą pradėta importuoti žaliavinį pieną. Iki 2008 metų importo apimtys kasmet didėjo, tačiau per 2009 metus, palyginti su 2008-aisiais, sumažėjo. Importuota 168 tūkst. t už 129 mln. Lt (2008 m. – 194 tūkst. t už 206 mln. Lt) žaliavinio pieno, o jo kaina sumažėjo 1,5 karto – nuo 1064 iki 719 Lt/t. Beveik visas pienas įvežtas iš Latvijos.

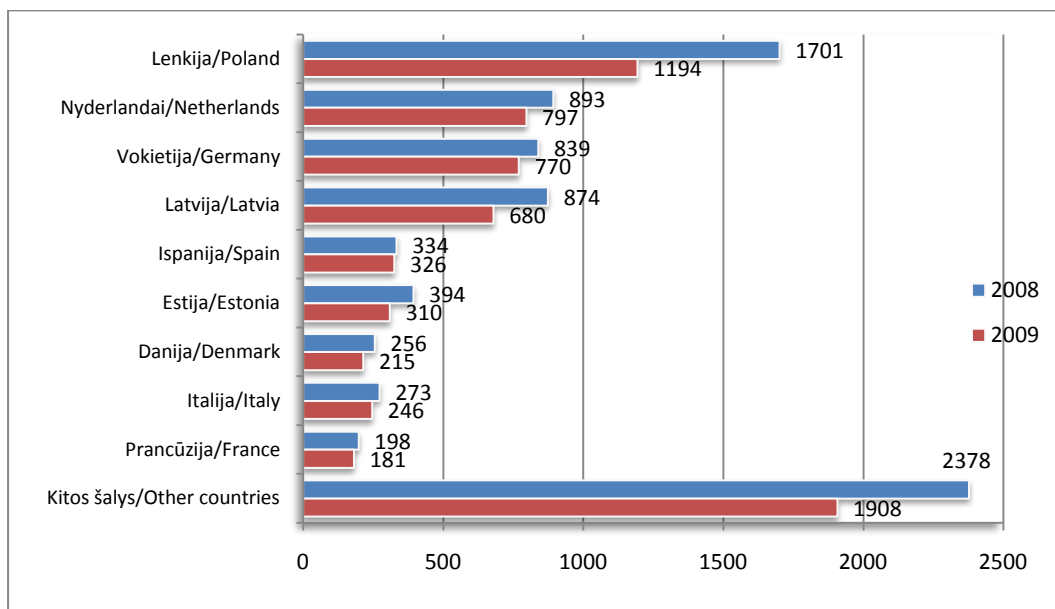
Importo iš ES šalių dalis sudarė 83 proc. (5477 mln. Lt) viso žemės ūkio ir maisto produktų importo, tiek pat, kiek ir 2008-aisiais. Daugiausia produktų įvežta iš ES-15 šalių, jų dalis buvo 56 proc. importo iš ES (3059 mln. Lt).

6 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas 2008 ir 2009 metais, mln. Lt
 Figure 6. Imports of agricultural and food products in 2008 and 2009, mill. Lt

Per nagrinėjamą laikotarpį daugiausia produktų įvežta iš Lenkijos (18 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo), Nyderlandų, Vokietijos (po 12 proc.), Latvijos (10 proc.), Ispanijos (4,9 proc.), Estijos (4,7 proc.), Italijos (3,7 proc.) Danijos (3,2 proc.). Importas iš šių šalių sudarė beveik 70 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo.

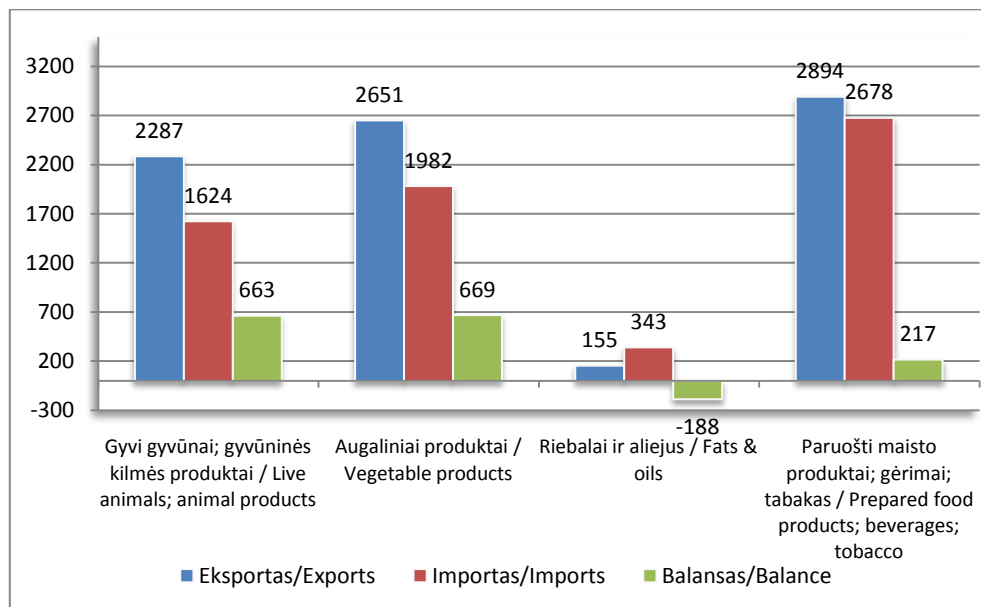
7 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas pagal šalis 2008 ir 2009 metais, mln. Lt
Figure 7. Import of agricultural and food products by country in 2008 and 2009, mill. Lt

2009 metais iš Lenkijos įvežta žemės ūkio ir maisto produktų už 1194 mln. Lt, 30 proc. mažiau nei 2008-aisiais. Daugiausia importuota daržovių – už 129 mln. Lt, iš jų pievagrybių – už 67 mln. Lt, paprikų – už 5,0 mln. Lt. Kiaulienos importuota 13 tūkst. t už 75 mln. Lt (beveik 2 kartus mažiau), paukštienos – už 62 mln. Lt, 1,2 karto daugiau, obuolių ir kriaušių – 58 tūkst. t, už 60 mln. Lt (2,6 kartus mažiau pagal svorį ir 3,9 karto – pagal vertę), cukraus – už 59 mln. Lt, 1,2 karto daugiau, dešrų ir panašių produktų iš mėsos – už 58 mln. Lt, 8,2 proc. daugiau.

Importas iš Nyderlandų sumažėjo 11 proc. Didelę dalį žemės ūkio ir maisto produktų importo iš šios šalies sudarė sojų pupelių išspaudos, jų vertė – 74 mln. Lt (įvežta 91 tūkst. t, bet 1,4 karto mažiau nei per 2008 m.), įvairių daržovių (saldžiųjų paprikų, baklažanų, cukinijų, salotinių augalų) – už 75 mln. Lt, pomidorų – už 65 mln. Lt (16 tūkst. t, 1,8 karto daugiau), citrusinių vaisių – už 46 mln. Lt (15 tūkst. t, 10 proc. mažiau), įvairių uogų ir vaisių – už 45 mln. Lt (3,7 tūkst. t, 1,1 karto daugiau), obuolių ir kriaušių – už 41 mln. Lt (16 tūkst. t), atogrąžų vaisių – už 37 mln. Lt (9,4 tūkst. t), vynuogių – už 27 mln. Lt (4,7 tūkst. t, 1,5 karto daugiau). Vaisių ir daržovių vertė sudarė 58 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo iš Nyderlandų.

Palyginti su 2008-aisiais, importas iš Vokietijos sumažėjo 8,0 proc. 22 proc. importo iš Vokietijos sudarė kiauliena. Jos įvežta už 164 mln. Lt (29 tūkst. t, 1,4 karto daugiau), lašišų – 4,0 tūkst. t (1,7 karto daugiau) už 70 mln. Lt, kavos – už 53 mln. Lt (1,2 karto daugiau), perdirbto tabako – už 39 mln. Lt,

bananų – už 33 mln. Lt, maistinių priedų, tepijų mišinių – už 28 mln. Lt. Išvardytų produktų vertė sudarė 50 proc. visos žemės ūkio ir maisto produktų importo iš Vokietijos vertės.

8 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybos balansas 2009 metais, mln. Lt
Figure 8. Balances of foreign trade of agricultural and food in 2009, mill. Lt

Užsienio prekybos žemės ir maisto produktais balansas buvo teigiamas, siekė 1361 mln. Lt ir viršijo 2008-ųjų balansą 1,8 karto.

Teigiamas buvo 10 iš 24 KN produktų grupių prekybos balansas. Didžiausias teigiamas buvo prekybos pienu ir jo produktais balansas, palyginti su 2008-aisiais, jis sumažėjo 6,0 proc. Taip pat didelis buvo prekybos grūdais, gaminiais iš mėsos ir žuvų, maisto pramonės atliekomis ir paruoštais pašarais gyvūnams, gyvais gyvūnais, aliejinių augalų sėklomis, malybos produkcija perviršis. Didžiausi neigiami buvo prekybos gėrimais, žuvimis ir vėžiagyviais, vaisiais, aliejumi, kava, arbata ir prieskoniais, mėsa balansai.

Prekybos pagal pagrindinius produktų skyrius analizė parodė, kad 2009 metais, importui sumažėjus daugiau nei eksportui, pagerėjo visų keturių KN skyrių produktų užsienio prekybos balansas. Neigiamas buvo tik prekybos riebalais ir aliejumi balansas (8 pav.).

Teigiamas buvo prekybos su trečiosiomis šalimis balansas, jis, palyginti su 2008 metais, sumažėjo 28 proc. ir buvo 1707 mln. Lt. Prekybos su ES šalimis balansas, kaip ir 2008-aisiais, buvo neigiamas, bet pasikeitė Lietuvos naudai – sumažėjo 4,6 karto nuo 1617 mln. Lt iki 346 mln. Lt.

Užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais apyvarta siekė 14614 mln. Lt ir sudarė 17 proc. visos Lietuvos užsienio prekybos įvairiomis prekėmis apyvartos. Prekybos su ES šalimis apyvarta buvo 10607 mln. Lt, 73 proc. visos prekybos žemės ūkio maisto produktais apyvartos. Palyginti su 2008-aisiais, prekybos su ES šalimis apyvarta sumažėjo 10 proc., su trečiosiomis – 23 proc. Prekyboje su ES šalimis 57 proc. apyvartos – 6005 mln. Lt – atiteko ES-15 šalims.

Svarbiausi prekybos partneriai buvo Rusija (apyvarta – 2070 mln. Lt, sudarė 14 proc., palyginamuoju laikotarpiu sumažėjo 26 proc.), Latvija (atitinkamai 1899 mln. Lt, 13 proc., 12 proc.), Lenkija (1583 mln. Lt, 11 proc., 29 proc.), Vokietija (1580 mln. Lt, 11 proc., 7,0 proc.), Nyderlandai (1120 mln. Lt, 7,7 proc.).

Didžiausias buvo prekybos su Rusija (1740 mln. Lt), Latvija (539 mln. Lt), Jungtine Karalyste (298 mln. Lt), Estija (147 mln. Lt), Suomija (96 mln. Lt) perviršis, didžiausias deficitas – su Lenkija (806 mln. Lt), Nyderlandais (474 mln. Lt), Ukraina (123 mln. Lt), Ispanija (101 mln. Lt), Danija (79 mln. Lt), Vengrija (69 mln. Lt).

IŠVADOS

Per 2009 metus bendras Lietuvos eksportas sumažėjo 27 proc., importas – 38 proc., o žemės ūkio ir maisto produktų – atitinkamai 10,2 ir 18,6 proc. Lietuviškos kilmės produktų eksportą ekonominis sunkmetis paveikė mažiau: vertė sumažėjo 5,0 proc. – nuo 6129 iki 5818 mln. Lt. Sumažėjo visų pieno produktų, visų lietuviškos kilmės grūdų, dešrų, mėsos konservų eksporto kaina. Daugiausia nukrito importuotų vaisių ir uogų, kiaulienos, subproduktų, riebalų kaina, o padidėjo kakavos, žuvų, valgomų subproduktų kaina. Svarbiausi prekybos partneriai išliko tie patys – Rusija, Latvija, Lenkija, Vokietija, Nyderlandai. Nuo 2005 metų didžiausias teigiamas yra prekybos su Rusija, o neigiamas – prekybos su Lenkija balansas.

Literatūra

1. *FT08: Exports, Imports and Trade Balance (months)*. [žiūrėta 2010 m. kovo 8 d.]. Prieiga per internetą: http://pub.stat.ee/px-web.2001/I_Databas/Economy/11Foreign_trade/03Foreign_trade_since_2004/03Foreign_trade_since_2004.asp.
2. *Yearbook of Foreign Trade Statistics of Poland* [interaktyvus]. Warszawa, 2009. P. 44 [žiūrėta 2010 m. sausio 11 d.]. Prieiga per internetą: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_rocznik_statystyczny_handlu_zagranicznego_2009.pdf. ISSN 0079-2691.
3. *Exports and Imports by commodity group (thsd lats)*. [žiūrėta 2009 m. kovo 8 d.]. Prieiga per internetą: <http://data.csb.gov.lv/DATABASEEN/atirdz/Short%20term%20statistical%20data/Foreign%20trade/Foreign%20trade.asp>
4. *Syntetyczna informacja o eksporcie i imporcie Polski za styczeń – wrzesień 2009 rok, w mln eur*. [žiūrėta 2009 m. gruodžio 14 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/2556BC8A-2D6D-473D-AFF6-7E1A6ABE7798/58152/Segregator9.pdf>
5. ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė

Summary

The paper deals with the changes in foreign trade of agricultural and food products in 2009. The export of agricultural and food products, as compared to 2008, declined by 10.2% and the import – by 18.6%. The turnover of foreign trade decreased by 10%. The trade balances in 2005–2009 were positive, and in 2009, in comparison with 2008, increased 1.8 times. The largest amounts exported made up dairy products, grain, fruit, waste of the processing industry and animal feedings, preparations of meat and fish, tobacco products; while fruit and nuts, fish and crustaceans, various beverages, meat, vegetables were among the largest amounts imported. The export into the EU countries made up 64% of the total export of agricultural and food products, and the import from these countries accounted for 83% of the total import. Russia, Latvia, United Kingdom, Estonia, Finland were the major countries of Lithuania's export while the largest amounts imported were from Poland, Netherlands, Ukraine.

Keywords: export, import, agricultural and food products, turnover, balance, EU, third countries.